

ΜΟΥΣΕΙΟ

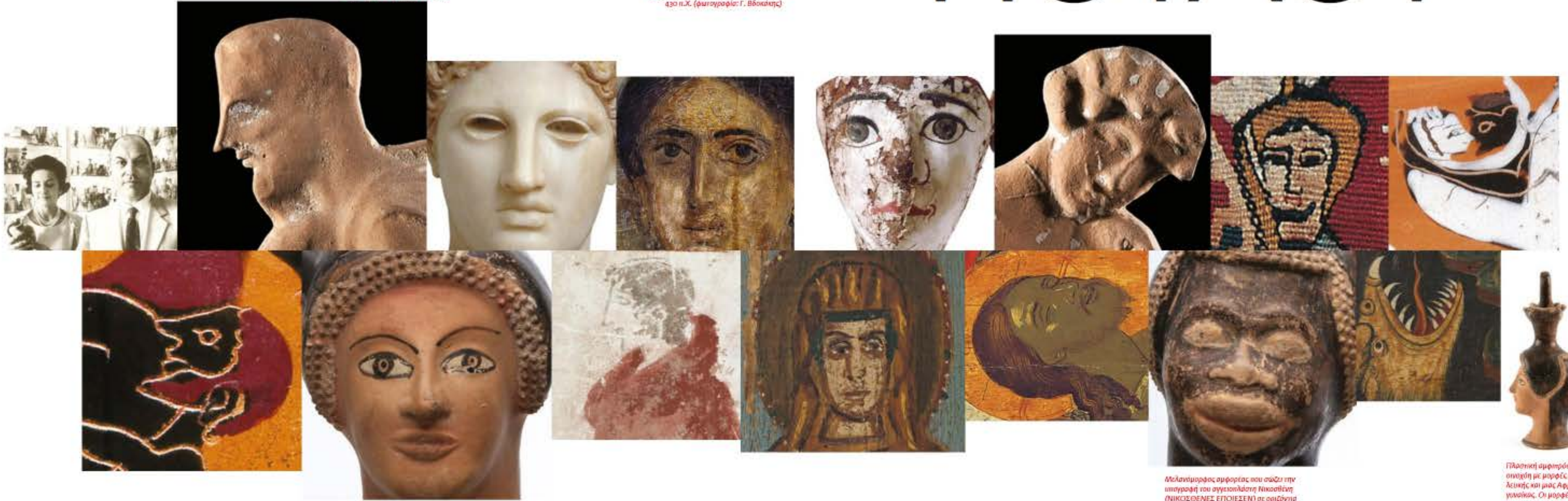

Τμήμα κοπτικού υφάσματος (μαλλί και λινό) με σκηνή κινήσιου. Πιθανότατα προέρχεται από κάποιο παλιό που διακοσμούσε τους κοπτικούς χιτώνες από τον ώμο μέχρι τα γόνατα. Εικονίζεται κινήσιος με κοντό έριφος και ασπίδα που κινητά σιλουαρσιδές ή ίσιως κομήτα. Υψ. 24,8 εκ., 7ος-8ος αι.,

ΚΑΝΕΛΛΟ ΠΟΥΛΟΥ

Λαϊκή στοιχή ληϊκούς με σκηνή επίστασης στον τόφο, αποδιδόμενη στον «Ζωγράφο του Σαβουραζί». Εικονίζεται γυναίκα μορφή να έρχεται μπροστά στο μνήμα, ενώ στην άλλη πλευρά στέκεται νεαρός άνδρας με πορφύρο έδυμα, ο οποίος παρακολουθεί τη γυναίκα χωρίς να γίνεται αναληθής. Πιθανώς πρόκειται για απεικόνιση του ίδιου του νεκρού (αρ. συλλ. Δ 51). Υψ. 25,5 εκ., 440-430 π.Χ. (φωτογραφία: Γ. Βδοικαίης)

«... απ' το κοπάδι Εξαγαρίζοντας το πιο γερό κριάρι / το αγάλιασα απ' το σβέρο, κούλλησα στη μαλλιαρή κοιλιά του / και πέτρα την καρδιά μου κάνοντας εκρούφιγκα από κάτω...» [«Οδύσσεια», ραβ. 1, στ. 432-434 (μτφρ. Ν. Κασινιζάκη - Γ. Κακριδής)]
Σε αυτήν τη μελανόμορφη κούλα, ο σφραγισμένος αποδίδει τη στιγμή της απόδρασης του Οδυσσέα από το σπύλιό του Πολύφημον. Οι μορφές αποδίδονται με σφραγίδες και χρώμα. Κάτω από την παράσταση υπάρχει ανάσπαστη επιγραφή. Τέτοιου είδους επιγραφές χρησιμοποιούσαν ως διακοσμητικά μοτίβα από σφραγισμούς που δεν κατέχον τη γνώση της γραφής (αρ. συλλ. Δ 2496). Υψ. 34,1 εκ., 550-525 π.Χ. (φωτογραφία: Σ. Μουραμάτης)

Η ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΠΟ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥΣ ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ ΠΟΥ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΕΒΕΙΤΕ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΓΥΡΩ ΜΠΟΖΩΝΗ

Ο Ενόπιωσιός του Χριστού, έργο με υπογραφή του Εμμανουήλ Τζάνε (ΧΕΙΡ / ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ / ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ / ΤΖΑΝΕ / 1799). Ο Εμμανουήλ Τζάνε ανήκει στην πρώτη γενιά Κρητικών ζωγράφων που εγκατέλειψαν την Κρήτη μετά την οθωμανική κατάκτηση του νησιού και εργάστηκαν στο Εσπίνιαρο και τη Βενετία. Στην εικόνα είναι φανερή η βενετοποίηση επίδραση, ιδιαίτερα στον ζωγραφικό τρόπο απόδοσης της σάρκας του Χριστού και του Νικοδήμου, αλλά και στη χρήση πορφύρων χρωμάτων (αρ. συλλ. Ε 17). Υψ. 47,5 εκ., 1679

Μελανόμορφος σφραγισμένος που σώζει την υπογραφή του σφραγιστή Νικοσθένη (ΝΙΚΟΣΘΕΝΕΙΣ ΕΠΟΙΗΣΕΝ) σε οριζόντια τάξη στο σώμα. Στην ώμο του αγγείου αποδίδονται ερωτικές σκηνές Σελητών με Νύμφες σε ποικιλία στάσεων. Το εργοτήριο του Νικοσθένη ήταν ένα από τα μεγαλύτερα και πιο δραστήρια στην Αθήνα κατά το β' μισό του 6ου αι. π.Χ. Υψ. 29,5 εκ., 530-520 π.Χ. (φωτογραφία: Ν. Στουμαράς)

Πάραυτι αφηρόδωστη σινύχη με μορφές μιας λεικής και μιας Αφρικανής γυναίκας. Οι μορφές έχουν κατασκευαστεί σε μήτρα και έχουν ανακαταστήσει στη συνέχεια στο σώμα του αγγείου. Τα αφηρόδωστα αγγεία είναι σχετικά σπάνια και ο συμβολισμός τους δεν είναι σαφής. Εκτός από δίδυμο γυναίκων, αναπαριστούν διδυμο με μορφές άνδρα ή γυναικός (αρ. συλλ. Δ 83). Υψ. 15,5 εκ., μέσα 5ου αι. π.Χ. (φωτογραφία: Ε. Μισση)

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΜΟΥΣΕΙΟ

Στην πρωινή δροσιά οι τουρίστες που έχουν φτάσει στον περιφερειακό της Ακρόπολης κοιτάζουν την Αθήνα που απλώνεται στα πόδια τους. Αντηροβρίζοντας προς το μουσείο Κανελλοπούλου, συναντά όλα τα ίχνη της ιστορίας αυτής της πόλης, που πολύτιμα κομμάτια της θα συναντήσουν αργότερα στο μουσείο, σε μια συλλογή που ο Παύλος Κανελλόπουλος ξεκίνησε πριν από εκατό χρόνια, έχοντας κατά νου την ιδέα του ιδιωτικού μουσείου. Μέσα από αυτήν τη συλλογή διαφύλαξε ένα κομμάτι του ελληνικού πολιτισμού μέσα από εξαιρετικής τέχνης και τεχνικής αντικείμενα.

Το Μουσείο Κανελλοπούλου βρίσκεται στην οδό Θεωρίας, στη βόρεια πλαγιά της Ακρόπολης, στο μεταίχμιο μεταξύ της «αρχαίας πόλης», όπως ορίζεται από την Ακρόπολη και άλλα μνημεία, και της σύγχρονης Αθήνας. Ο διάλογος που προσπαθεί να αναπτύξει μεταξύ του χθες και του σήμερα, ώστε να κατανοήσουμε πώς το ένα επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε το άλλο, βρίσκεται στις προτεραιότητες του μουσείου, όπως μου εξήγησε ο νέος του διευθυντής.

Ο αρχαιολόγος Νίκος Παπαδημητρίου, διευθυντής του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου – ανέλαβε τη θέση μετά από διαγωνιστική διαδικασία με ανεξάρτητη επιτροπή αξιολόγησης το 2021-, επί σειρά ετών επιμελητής στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, με σημαντικό επιστημονικό και συγγραφικό έργο, με υποδέχεται για να με ξεναγήσει πρώτα στη γειτονιά που στα μεσαιωνικά χρόνια λεγόταν Ρεζόκαστρο και χτίστηκε στα μέσα του 13ου αιώνα, όταν η πόλη βρισκόταν υπό την ηγεμονία της φράγκικης δυναστείας των Ντελα Ρος. Εδώ, στις υπώρειες της Ακρόπολης, έμεινε στα μαθητικά και φοιτητικά του χρόνια ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Ένα τμήμα αυτής της μεσαιωνικής σύρρησης της Αθήνας θα δούμε αργότερα στο υπόγειο του μουσείου.

Δίπλα στο μουσείο βρίσκεται το εκκλησάκι της Μεταμόρφωσης, που είναι του 11ου αιώνα. Στους τοίχους του βρέθηκαν ενσωματωμένα αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη και τμήμα ανάγλυφου από τη ζωφόρο του Ερεχθείου. Σε απόσταση αναπνοής από το μουσείο βρίσκεται η οικία Κλεάνθη του 17ου αιώνα, η οποία φιλοξένησε το πρώτο Πανεπιστήμιο της Ελλάδας από το 1837 έως το 1841.

Το μουσείο στεγάζεται σε δυο κτίρια, τη νεοκλασική οικία Μιχαέλα, κτίσμα του τέλους του 19ου αιώνα που απεικονίστηκε από σημαντικούς Έλληνες ζωγράφους και διατηρεί ακόμη τις εκκλησιαστικές αρχικές οροφωγραφίες του, και στη Νέα Πτέρυγα, που χτίστηκε τη δεκαετία του 2000 από τον αρχιτέκτονα Παύλο Καλλιγά.

Η περιοχή αποτελεί παλιόμψητο ιστορίας και αυτό ο επισκέπτης του μουσείου το αισθάνεται ανεβαίνοντας στην ταράτσα, απ' όπου αγγίζει σχεδόν το κλασικό τείχος της Ακρόπολης με τα ενσωματωμένα μέλη του ναού που καταστράφηκε από τους Πέρσες το 480 π.Χ., το Ερέχθειο, την Κλεψύδρα αλλά και το σπήλαιο απ' όπου το 1941 ο Μανώλης Πλέζος και ο Δάκης Σάντας βγήκαν στον ιερό βράχο για να καταβούν στη νασιστική σημαία. Πριν λίγους μήνες είχαμε δει εκεί την πανσέληνο με τη συνοδεία κλασικής μουσικής και των ταϊνιών του Georges Méliès, σε μια νύχτα υποβλητική και γαλήνια, μια αξέχαστη εμπειρία. Το μουσείο ετοιμάζεται να πάρει μέρος και στις μουσικές εκδηλώσεις που διοργανώνει ο δήμος Αθηναίων τον Ιούνιο στο πλαίσιο του Athens City Festival.

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΗ

Μετά τον ευρύχωρο χώρο υποδοχής και το

όμορφα οργανωμένο πωλητήριο αρχίζει η ξενάγηση στους χώρους του μουσείου και ο κ. Παπαδημητρίου μου αφηγείται την ιστορία της συλλογής.

«Η συλλογή Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου άρχισε να δημιουργείται το 1923, δηλαδή πριν από έναν αιώνα. Ο γεννημένος το 1906 Παύλος Κανελλόπουλος, όπως πολλοί πρώιμοι συλλέκτες, ενδιαφερόταν να αναδείξει την αβιάλεπιτη συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού με βάση μια εξελικτική αντίληψη της Ιστορίας που διαμορφώθηκε στο β' μισό του 19ου αιώνα και γοήτευε πολλούς λόγιους της εποχής. Η αντίληψη αυτή άλλαξε μορφή και περιεχόμενο μετά την καταστροφή του 1922 και επανανοηματοδοτήθηκε από τους διανοούμενους της γενιάς του '30. Τέκνο αυτής της περιόδου, ο Π. Κανελλόπουλος συνέλεγε από το 1945 και εξής, με την αρωγή της συζύγου του, Αλεξάνδρας Δόντου-Κανελλοπούλου, έργα τέχνης όλων των περιόδων, από την προϊστορία έως και τον 20ό αιώνα».

«Στα κατοπινά χρόνια, πολλοί με ρώτησαν πώς μου ήλθε η ιδέα να γίνω συλλέκτης έργων ελληνικής τέχνης. Ποτέ δεν σκέφτηκα ότι θα γίνω-συνέβη χωρίς να το καταλάβω. Όπως νιώθει κανείς διαμιάς ότι έμαθε κολύμπι και επιπλέει στο νερό ή ποδήλατο και στέκεται σε δύο ρόδες. Η διαφορά μου προς άλλους συλλέκτες είναι ότι δεν ήτο κάτι που έβλεπα, ο έριος όμως προς το ωραίο με έφερε εκεί σχεδόν αυτόματα», έγραφε ο Παύλος Κανελλόπουλος στο βιβλίο του Σκέψεις.

Ο ίδιος, με εμφανή κλίση στις σημαντικές σπουδές και μεγάλη γνώση της ελληνικής αρχαιότητας, αν και επιπονησμένος διακαώς να σπουδάσει φιλολογία, αρχαιολογία ή νομικά, βρέθηκε να σπουδάζει χημεία στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου στη Γερμανία. Στη μεσοπολεμική Γερμανία, τελικά, οδηγήθηκε με πάθος και προσήλωση στη μελέτη ανθρωπιστικών, κλασικών σπουδών, αφού η αγάπη του για την τέχνη, τα γραμμάτια και οτιδήποτε ελληνικό, την οποία του εμφύσησε ο πατέρας του, καθόρισε τη ζωή του. Στη Γερμανία, ως φοιτητής, απέκτησε και τα πρώτα αντικείμενα

και της συλλογής του: μια Παναγία και έναν Άγιο Νικόλαο, αμφότερα έργα των αρχών του 16ου αιώνα.

Σταδιακά και συνειδητά αναζητούσε, ξεχώριζε και αποκτούσε οτιδήποτε ελληνικό μπορούσε να διασωθεί και να επιστραφεί στη χώρα που το δημιούργησε. Ταξίδεψε σε όλον τον κόσμο και «έσωσε» από την αφάνεια πλήθους αντικειμένων ελληνικής τέχνης και από τα τέλη της δεκαετίας του '40 απέκτησε την άδεια του συλλέκτη, συνεχίζοντας έτσι απρόσκοπτα το συλλεκτικό του έργο και συγκροτώντας τη σημαντικότερη, κατά τους ειδικούς, ιδιωτική συλλογή έργων ελληνικής τέχνης.

Το 1945 παντρεύτηκε την Αλεξάνδρα Δόντου, η οποία έγινε συνοδοιπόρος του στη ζωή αλλά και έμπιστη βοηθός του στην πορεία του ως συλλέκτη. Η Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου αγάπησε τον έρωτα του συζύγου της για το «ωραίο». Υπήρξε του κοινού πάθος, μα πολύτιμα ψύχραμη ματιά τη συλλογή του έργων τέχνης, συμμετείχε στη διεύρυνσή της και υπήρξε «ηθικός αυτουργός» του μουσείου, το οποίο στέγαζε όλο το έργο της ζωής τους, τα περίπου 7.000 εκθέματα της προσωπικής τους συλλογής. «Όταν ένας συλλέκτης φτάσει να έχει τη μεγαλύτερη συλλογή ελληνικών αντικειμένων τέχνης, μοιραία παύει να του ανήκει, πάει στην ολότητα», έλεγε ο Παύλος Κανελλόπουλος, που με τη σύζυγό του ήταν εραστής της διακριτικής και με μέτρο ζωής, έχοντας αίσθημα ευθύνης και προσφοράς, τα χαρακτηριστικά του ευπατρίδη, δοτικότητας, γενναιοδορίας και ευγένειας.

«Με τον Παύλο δεν μας ένωσε μόνο η ζωή αλλά και οι κοινές αρχές και αντιλήψεις που και οι δυο είχαμε μέσα μας. Περισσότερο απ' όλα όμως η μεγάλη αγάπη για τον τόπο μας και την ιστορία του, γιατί εκείνος πάνω απ' όλα ήταν Έλληνας», έλεγε η Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου. «Όνειρο ζωής και των δυο, μετά την εξεύρεση και απόκτηση χιλιάδων έργων ελληνικής τέχνης, ήταν να μοιραστούν τη συλλογή που συνέλεξαν με τόση φροντίδα, με όλους τους Έλληνες».

Το 1972 δώρισαν τη συλλογή τους στο ελ-

7-3 Το σωτηρικό και το ξεινερικό του Μουσείου Κανελλοπούλου στην οδό Θεωρίας στην Πλάκα.

ληνικό κράτος με σκοπό να εκτεθεί σε κατάλληλα διαμορφωμένο μουσείο. Για τη στέγαση της συλλογής το υπουργείο Πολιτισμού επέλεξε τη νεοκλασική οικία Μιχαέλα στην οδό Θεωρίας και Πανός στην Πλάκα, η οποία είχε απαλλοτριωθεί το 1963, ένα σημείο ιδανικό, τιμητικό και νεοραλικό, κάτω από την Ακρόπολη. Οι εργασίες μετατροπής του κτιρίου σε μουσείο ξεκίνησαν το 1969 και το 1972 η συλλογή μεταφέρθηκε εκεί. Ταυτόχρονα, έγινε συντήρηση των εκθεμάτων στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και στο Κέντρο Συντήρησης Αρχαιοτήτων. Το 1976 το Μουσείο Π. & Α. Κανελλοπούλου άνοιξε για το κοινό του. Το 2004 ξεκίνησαν οι εργασίες για την επέκτασή του σε όμορο οικοπέδο, το οποίο αγοράστηκε με έξοδα της Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου και δωρήθηκε στο Δημόσιο. Η κατασκευή ολοκληρώθηκε το 2007 με δαπάνη του Ιδρύματος Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου, το οποίο είχε ιδρυθεί το 1999 με σκοπό την υποστήριξη του μουσείου και γενικότερα δράσεων πολιτισμού και εκπαίδευσης. Σήμερα είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εποπτευόμενο από το υπουργείο Πολιτισμού.

ΜΙΑ ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΚΑΙ ΣΠΑΝΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Η συλλογή του μουσείου αριθμεί περίπου 6.500 αντικείμενα που χρονολογούνται από την 5η χιλιετία π.Χ. έως τις αρχές του 20ού αιώνα. Η συλλογή Αρχαίας Τέχνης περιλαμβάνει περίπου 4.500 αντικείμενα, μεγάλο μέρος των οποίων εκτίθεται σε δύο αίθουσες της Νέας Πτέρυγας. Στην πρώτη ακολουθείται η χρονολογική σειρά από τα νεολιθικά έως τα ρωμαϊκά χρόνια. Στη δεύτερη παρουσιάζονται όπλα, κοσμήματα, νομίσματα, γλυπτά.

Η συλλογή Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης περιλαμβάνει περίπου 2.000 αντικείμενα, τα οποία εκτίθενται σε τρεις ορόφους της νεοκλασικής οικίας Μιχαέλα. Θεωρείται μία από τις σημαντικότερες συλλογές παγκοσμίως, καθώς περιλαμβάνει πάνω από 350 έργα κορυφαίων ζωγράφων της κρητικής και επτανησιακής σχολής (15ος-17ος αιώνας), μεγάλη συλλογή χρυσών κοσμημάτων και νομισμάτων, πολύ σημαντικά αργέματα (έντυπες εκδόσεις του 15ου αιώνα), πατριαρχικά γράμματα, καθώς και έργα λαϊκής τέχνης του 18ου-20ού αιώνα, μεταξύ των οποίων και ζωγραφικό πίνακα του Θεοφίλου Χατζημιχαήλ.

Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Τα τελευταία δύο χρόνια το Μουσείο Κανελλοπούλου έχει μπει σε μια νέα φάση αυτόνομης λειτουργίας. Όπως μου εξήγησε ο κ. Παπαδημητρίου, έχει ξεκινήσει σειρά δράσεων εξωστρέφειας που στόχο έχουν να ζηνασυστήσουν το μουσείο στο αθηναϊκό και στο διεθνές κοινό: ανοιχτές παρουσιάσεις των συλλογών από τους επιμελητές του μουσείου και προσκεκλημένους ερευνητές, εκπαιδευτικές δράσεις στο πλαίσιο των οποίων παιδιά και έφηβοι μαθαίνουν από επιμελητές μουσείων, συντηρητές, αρχιτέκτονες-σχεδιαστές, γραφίστες και άλλους επαγγελματίες τον τρόπο δουλειάς τους, στήνονται μαζί μια μικρή έκθεση, επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες, συνεργασίες με πανεπιστήμια, διαδικτυακά σεμινάρια για το ευρύ κοινό, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Ήδη το μουσείο έχει έναν καλοσχεδιασμένο και εύρηστο ιστότοπο για όσους ενδιαφέρονται να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με την ιστορία και τους θησαυρούς του μέσα από μια φυσική επίσκεψη.

Στόχος για το άμεσο μέλλον είναι η επανέκθεση των συλλογών με σύγχρονη μουσειολογική αντίληψη, καθώς και η αναδιαρρύθμιση χώρων στο εσωτερικό του μουσείου, ώστε να γίνει πιο λειτουργικό και φιλικότερο προς

τον επισκέπτη. Βασική παράμετρος του νέου σχεδιασμού θα είναι η προβασιμότητα για όσο το δυνατό ευρύτερες ομάδες κοινού. Αυτό θα βασιστεί στον λεγόμενο «καθολικό σχεδιασμό» (design for all), ο οποίος επιδιώκει να περιορίσει κατά το δυνατό τους αποκλεισμούς, υιοθετώντας μια ποικίλο-αισθητηριακή προσέγγιση του χώρου και των εκθεμάτων. Αυτός ο τρόπος δουλειάς απαιτεί αυξημένη προσπάθεια και χρόνο προσαρμογής, διευρύνει όμως σημαντικά τη δυνατότητα απεύθυνσης του μουσείου, ενεργοποιώντας ταυτόχρονα αισθήσεις και τρόπους πρόσληψης που διαφορετικά θα παρέμεναν εν υπνώσει.

«Στη νέα έκθεση θα επιχειρήσουμε νέες αναγνώσεις της συλλογής. Ιδιαίτερο βάρος θα δώσουμε σε θέματα που δεν έχουν συζητηθεί επαρκώς έως σήμερα. Π.χ. η συλλογή έχει εξαιρετικά δείγματα ζωγραφικής της περιόδου μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης (ενυπόγραφα έργα σπουδαίων καλλιτεχνών από την Κρήτη και τα Επτάνησα, που είχαν στενές επαφές με την Ιταλία, βλ. ΕΚΘ-23-27) καθώς και κάποιες από τις πρωιμότερες έντυπες εκδόσεις στα ελληνικά (βλ. ΕΚΘ-17), καρπός της συνεργασίας Ελλήνων λογίων και Ιταλών ουμανιστών του 15ου και 16ου αιώνα. Τα έργα αυτά μας επιτρέπουν να φωτίσουμε ένα μάλλον παραμελημένο κομμάτι της ιστορίας, δηλαδή τη συμμετοχή του ελληνικού στοιχείου στην Αναγέννηση».

Μια άλλη επιδίωξη μας είναι να εντάξουμε στην έκθεση έννοιες και θέματα που βρίσκονται στο επίκεντρο του κοινωνικού ενδιαφέροντος και της επιστημονικής έρευνας σήμερα. Έννοιες όπως αυτές των ταυτοτήτων (ατομικών και συλλογικών), της βίας (στις διάφορες μορφές της) ή των άλλων μορφών πολιτισμικής δημιουργίας (που συχνά συνδέονται με την προφορικότητα ή με ενδομάτες μορφές έκφρασης) απασχολούν έντονα την κοινωνία και τους ερευνητές τα τελευταία χρόνια. Μια σύγχρονη μουσειακή προσέγγιση οφείλει να διερευνήσει πτυχές τέτοιων θεμάτων και να ανοίξει δρόμους προβληματισμού και κατανόησης.

Κυρίως θέλουμε το μουσείο να βρίσκεται σε έναν δημοκρατικό διάλογο με το σήμερα, και αυτό είναι κάτι που απαιτεί διαφορετικές συνεργασίες σε ερευνητικό, εκπαιδευτικό και καλλιτεχνικό επίπεδο. Φιλοδοξούμε ότι τα επόμενα χρόνια το Μουσείο Κανελλοπούλου θα αποτελέσει έναν τέτοιο πυρήνα καινοτόμων συνεργασιών» λέει ο κ. Παπαδημητρίου.

ΜΙΚΡΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

Στην ευρύχωρη αίθουσα στο ισόγειο που προορίζεται για πολλαπλές χρήσεις επιστημονικές καταγράφονται και φωτογραφίζονται ένα παλαιότερο, ενώ η επίσκεψη στο εργαστήριο συντήρησης είναι αποκλειστική, καθώς βλέπω από κοντά τον ρυθμό με τον οποίο ένας χρυσός-δούβος βυζαντινών χρόνων διακοσμούσε ένα ενώτιο. Δεν αρκεί μία φορά για να κοιτάξει κάποιος προσεκτικά αυτήν τη συναρπαστική συλλογή με αντικείμενα τριών πολιτισμών, του Κυκλαδικού, του Μινωικού και του Μυκηναϊκού, που άνησαν στον ελληνικό χώρο την Εποχή του Χαλκού μέσα από σπάνια απόδητας γυναικεία εσώδια, νατουραλιστικά κοσμήματα, αγγεία με γραπτό διάκοσμο, αντικείμενα κυπριακής και γεωμετρικής τέχνης. Πολυάριθμα και ποικίλα είναι τα αντικείμενα από μεγάλα κέντρα του ελληνικού κόσμου, την Κόρινθο, τη Βοιωτία, την Κρήτη, τις Κυκλάδες, την Ιωνία και την Κύπρο, τοποθετημένα δίπλα σε μελανόμορφα και ερυθρόμορφα αγγεία διαφόρων χρήσεων και υψηλής τέχνης του τέλους του 6ου, του 5ου και του 4ου αιώ-

να από την Αττική. Μια πολύ σημαντική ενότητα αγγείων αποτελούν οι λευκοί λίκουθοι, ενώ στα εσώδια της συλλογής περιλαμβάνονται αντιπροσωπευτικά δείγματα κοροπλαστικής της αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής περιόδου. Ιδιαίτερη θέση κατέχουν τα εσώδια από την Τανάγρα της Βοιωτίας και από την Αττική του 6ου αιώνα, που επηρεάστηκαν από τη σύγχρονη πλαστική. Ιδιαίτερα πλούσια είναι η ενότητα που περιλαμβάνει αργυρά και χάλκινα διαφόρων εποχών, πολλά από τα οποία είναι δείγματα εξαιρετικής τέχνης: όπλα, εργαλεία, αγγεία και κάτοπτρα ανάμεσα σε άλλα. Ένα ακόμα σημαντικό τμήμα της συλλογής αποτελούν τα γλυπτά από την αρχαϊκή εποχή μέχρι την ύστερη ρωμαϊκή, ενώ αξιόλογη ενότητα αποτελούν τα κοσμήματα, αργυρά ή χρυσά, στην περαιτέρω χαρακτηριστή ή έκκευρη διακόσμηση, μερικά με ημιπολύτιμους λίθους: διαδήματα, βραχιόλια, σκουλαρίκια, περιβραία και διαχρυσία. Αίγα δείγματα των πιο χαρακτηριστικών τεχνικών της αρχαίας ναυτοργίας συντροφεύουν μια συλλογή νομισμάτων αλλά και τρία ταμιακά πορτρέτα Φαγιούμ.

Στο μουσείο μπορεί να παρακολουθήσει κανείς την εξέλιξη της ζωγραφικής τέχνης σε εικόνες από την εποχή των Παλαιολόγων μέχρι και τον 20ό αιώνα. Όλοι σχεδόν οι μεγάλοι ζωγράφοι της Κρητικής Σχολής αντιπροσωπεύονται στο μουσείο με χαρακτηριστικά και εντυπώσιμα έργα τους, ο Τεαφούρης, ο Δαμασκηνός και ο Λαμπάρδος, ενώ, περνώντας στον 17ο αιώνα, υπάρχουν έργα και του διασημότερου απ' όλους τους ζωγράφους του 17ου αιώνα, του Ρεθύμινου ιερέα Εμμανουήλ Τζάνε.

Σημαντικό ρόλο παίζουν και τα έργα καλλιτεχνών της Επτανησιακής Σχολής και των νησιωτικών εργαστηρίων, μοναδικά δείγματα τοιχογραφίας, σπαράγματα από τον Άγιο Σπυρίδωνα της Καστοριάς και έργα από τα αγιογραφικά εργαστήρια του 18ου αιώνα του Αγίου Όρους.

Το χρονικό κενό που παρατηρείται στα έργα ζωγραφικής μεταξύ των πορτρέτων Φαγιούμ, με τα οποία κλείνει η προχριστιανική συλλογή του μουσείου, και των παλαιότερων βυζαντινών εικόνων έρχονται να καλύψουν πολλά και διάφορα έργα μικροτεχνίας, όπως το μοναδικό έως σήμερα σωζόμενο σε ελληνικό μουσείο θράσος από αμφύαλο χρυσογραφομένο αγγείο.

Η χριστιανική Αίγυπτος εκπροσωπείται από τα κοπτικά φερόντια, ενώ στην πρωτοβυζαντινή περίοδο ανήκουν τα ποικιλόσημα χάλκινα λυχνάρια, ξεχωριστή και πολύ λαμπρή ενότητα αποτελούν τα κοσμήματα με τις σπουδαίες τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη βυζαντινή εποχή. Ένας άλλος κλάδος της τέχνης που άκμασε στο Βυζάντιο, η μικρογραφία, παρουσιάζεται με ένα λαμπρό δείγμα της, ενώ από την εκκλησιαστική σκευή προέρχονται σταυροί λτανεαίνα. Μια σημαντική ενότητα του μουσείου είναι οι εγκάλυτοι σταυροί-φυλακτήρια, ίσως η μεγαλύτερη συλλογή σε ολόκληρο τον κόσμο, η οποία μας δίνει πλήθος ιστορικών πληροφοριών.

Σήμερα, αντιπροσωπευτικά έργα των συλλογών του Μουσείου Κανελλοπούλου παρουσιάζονται σε δύο καλαίσθητες εκδόσεις για την Αρχαία Τέχνη (2006) και τη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Τέχνη (2007). Την περίοδο αυτή ετοιμάζεται τόμος για τα εκατό χρόνια της συλλογής, ο οποίος θα εστιαστεί στο βυζαντινό και νεότερο τμήμα και θα παρουσιάζει τα ευρήματα των πιο πρόσφατων μελετών που γίνονται από Έλληνες και ξένους επιστήμονες. Αναμένεται να εκδοθεί εντός του 2023 ή το 2024.